

HOMILADOR AYOLLARDA QIN ICHIDAGI INFEKSIYALARNING ERTA TUG'RUQ XAVFIGA TA'SIRI

Allanazarova Maftuna Jumanazar qizi

Buxoro Zarmed unversteti davilash fakulteti 5 kurs talabasi

Ilmiy raxbar: Tayerov Umid Zayerovich

Annotatsiya: Ushbu maqolada homilador ayollarda qin ichidagi infeksiyalarning erta tug'ruqqa olib kelishi va xavf omillari tahlil qilindi. Qin ichidagi infeksiyalar homiladorlik davrida immun tizimining o'zgarishi natijasida tez-tez uchraydigan murakkablik hisoblanadi. Maqolada bakterial vaginoz, kandidoz, trixomoniaz va boshqa infeksiyalarning homiladorlik davriga ta'siri ko'rib chiqildi. Zamonaviy tibbiyot adabiyotlari asosida infeksiyon jarayonlarning yallig'lanish reaksiyalarini qo'zg'atishi, bachadon bo'ynining qisqarishi va pardalarning erta yorilib ketishiga sabab bo'lishi asoslandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, qin ichidagi infeksiyalarning o'z vaqtida tashxisi va davolash erta tug'ruq xavfini sezilarli darajada kamaytiradi.

Kalit so'zlar: homiladorlik, qin ichidagi infeksiyalar, erta tug'ruq, bakterial vaginoz, kandidoz, yallig'lanish jarayonlari, bachadon bo'yni, profilaktika

KIRISH

Homiladorlik davri ayol organizmida katta fiziologik o'zgarishlar sodir bo'ladigan muhim davr hisoblanadi. Bu davrda immunitet tizimining tabiiy susayishi tufayli turli infeksiyon kasalliklar xavfi oshadi. Qin ichidagi infeksiyalar homilador ayollarda eng ko'p uchraydigan muammolardan biri bo'lib, ular nafaqat ona salomatligiga, balki homilaning rivojlanishiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyoda taxminan 15 million chaqaloq muddatidan oldin tug'iladi. Erta tug'ruq yangi tug'ilgan chaqaloqlar o'limi va kasallanishining asosiy sabablaridan biridir. Ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, qin ichidagi infeksiyalar erta tug'ruqning 30-40 foizini tashkil etadi.

Qin ichidagi infeksiyalar turli xil mikroblar tomonidan keltirib chiqariladi va ularning patologik ta'siri har xil bo'lishi mumkin. Bakterial vaginoz, vulvovaginal kandidoz, trixomoniaz va aerob vaginit homiladorlik davrida eng ko'p uchraydigan infeksiyon holatlardir. Bu infeksiyalar bachadon bo'ynining zaiflanishiga, pardalarning yorilib ketishiga va erta tug'ruq boshlanishiga olib kelishi mumkin.

Hozirgi vaqtda qin ichidagi infeksiyalarning erta tug'ruqqa ta'sir mexanizmlari to'liq o'rganilmagan va bu sohada yangi tadqiqotlar olib borilmoqda. Ushbu maqolaning maqsadi homilador ayollarda qin ichidagi infeksiyalarning erta tug'ruq xavfiga ta'sirini nazariy jihatdan tahlil qilish va profilaktika yo'llarini belgilashdan iborat.

ASOSIY QISM

Homiladorlik davrida qin mikroflorasining o'zgarishi

Homiladorlik davrida ayol organizmida jiddiy gormon o'zgarishlari ro'y beradi. Estrogen va progesteron gormonlarining ko'tarilishi qin muhitining kislotaligini o'zgartiradi va mahalliy immunitetga ta'sir qiladi. Sog'lom holda qin mikroflorasi *Lactobacillus* turiga mansub bakteriyalar tomonidan nazorat qilinadi. Bu bakteriyalar sut kislotasini ishlab chiqarish orqali qin muhitini kislotali holatda ushlab turadi va zararli mikroorganizmlarning ko'payishiga yo'l qo'ymaydi.

Homiladorlik davomida estrogen darajasining oshishi glikogen miqdorini ko'paytiradi, bu esa laktobatsillalar uchun qulay muhit yaratadi. Biroq, ba'zi hollarda gormon muvozanati buzilishi yoki boshqa omillar ta'sirida foydali bakteriyalar soni kamayadi va patogen mikroorganizmlar ustunlik qila boshlaydi. Bu holat disbakterioz yoki bakterial vaginoz deb ataladi.

Bakterial vaginoz homilador ayollarda 10-30 foiz hollarda uchraydi va u *Gardnerella vaginalis*, *Mobiluncus*, *Prevotella* va boshqa anaerob bakteriyalarning haddan tashqari ko'payishi bilan tavsiflanadi. Bu holat qin ichidagi muhitning o'zgarishiga va yallig'lanish jarayonlarining rivojlanishiga olib keladi.

Qin ichidagi infeksiyalarning asosiy turlari

Bakterial vaginoz eng keng tarqalgan qin infeksiyalaridan biri hisoblanadi. Bu holat simptomlar bilan kechmasligi mumkin, lekin ba'zan baliq hidi, oqish va noqulaylik paydo bo'ladi. Bakterial vaginoz diagnostikasi Amsel mezonlari yoki Nugent shkalasi yordamida amalga oshiriladi. Bu holat davolanmasa, erta tug'ruq xavfi ikki-uch barobar oshadi.

Vulvovaginal kandidoz homilador ayollarda ikkinchi o'rinda turuvchi infeksiya bo'lib, *Candida albicans* zamburug'i tomonidan keltirib chiqariladi. Homiladorlik davrida immunitetning susayishi va gormon o'zgarishlari zamburug'larning ko'payishiga qulay shart yaratadi. Kandidoz qichishish, yonish hissi va tvorogli oqish bilan namoyon bo'ladi. Garchi kandidoz to'g'ridan-to'g'ri erta tug'ruqqa sabab bo'lmasa ham, u ayolning hayot sifatini pasaytiradi va boshqa infeksiyalar uchun yo'l ochishi mumkin.

Trichomonas vaginalis oddiy tugunlisi tomonidan keltirib chiqariladigan jinsiy yo'l bilan yuqadigan infeksiyadir. Bu kasallik ko'pikli, yashil-sariq rangli oqish, kuchli qichishish va yallig'lanish bilan kechadi. *Trichomonas* davolanmasa, erta tug'ruq xavfi sezilarli darajada oshadi, chunki u bachadon bo'yniga va yuqori tug'ruq yo'llariga zarar yetkazishi mumkin.

Infeksiyalarning erta tug'ruqqa ta'sir mexanizmlari

Qin ichidagi infeksiyalar bir necha mexanizm orqali erta tug'ruqqa olib kelishi mumkin:

Yallig'lanish jarayonlari. Infeksion agentlar yallig'lanish reaksiyalarini qo'zg'atadi va bu jarayonda turli biologik faol moddalar ajralib chiqadi. Sitokinlar, prostaglandinlar va boshqa yallig'lanish vositalari bachadon qisqarishlarini boshlashi mumkin. Ayniqsa, interleukin-1, interleukin-6 va tumor nekroz omili kabi sitokinlar tug'ruq faoliyatini erta boshlanishiga sabab bo'ladi.

Bachadon bo'ynining o'zgarishi. Infeksion jarayonlar bachadon bo'ynining tuzilishiga ta'sir qiladi va uning yumshoq bo'lib, qisqarishiga olib keladi. Bachadon bo'ynining to'g'ri holatda turishi homiladorlikni saqlab qolishda muhim ahamiyatga ega. Infeksiyalar matriks

metalloproteinazlarining faolligini oshiradi, bu esa biriktiruvchi to'qimalarning parchalanishiga olib keladi.

Pardalarning erta yorilib ketishi. Infekzion agentlar amniyon va xorion pardalarining mustahkamligini kamaytiradi. Bakteriyalar va ularning toksini pardalarni zaiflashtiradi va bu pardalarning erta yorilib ketishiga sabab bo'ladi. Pardalar yorilib ketgandan keyin erta tug'ruq boshlanadi.

Placenta yallig'lanishi. Ba'zi infeksiyalar placenta to'qimasiga kirib, xorioamnionit deb ataladigan holatni keltirib chiqaradi. Bu holat ona va homila uchun xavfli bo'lib, erta tug'ruqni majburan olib borishni talab qilishi mumkin.

Xavf omillari va yuqori xavf guruhlari

Qin ichidagi infeksiyalar va erta tug'ruq xavfini oshiradigan omillar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Oldingi homiladorliklarda erta tug'ruq tarixi

Ko'p sonli jinsiy sheriklarning mavjudligi

Noto'g'ri jinsiy gigiyena

Immunitet kasalliklari

Diabetning nazorat qilinmasligi

Yomon odat va yomon ijtimoiy sharoit

Bachadon bo'yni yetishmovchiligi

Ko'p homiladorlik

Yuqori xavf guruhiga kiradigan ayollar alohida nazorat ostida bo'lishi va muntazam tekshiruvlardan o'tishi kerak.

Tashxis usullari

Qin ichidagi infeksiyalarni o'z vaqtida aniqlash uchun turli tashxis usullari qo'llaniladi:

Klinik ko'rik. Shifokor tomonidan olib boriladigan tekshiruv simptomlar va belgilarni aniqlashga yordam beradi. Qin ko'zgulari yordamida shilliq pardaning holati, oqishning tabiati va rangi baholanadi.

Mikroskopik tekshiruv. Qindan olingan namunaning mikroskop ostida tekshirilishi bakteriyalar, zamburug'lar va oddiy tugunlilarni aniqlashga imkon beradi. Gram bo'yash usuli bakterial vaginozni tashxislashda keng qo'llaniladi.

Molekulyar-genetik usullar. Polimeraz zanjir reaksiyasi usuli orqali infeksiyon agentlarning genetik materiali aniqlanadi. Bu usul yuqori aniqlik va tezkorlik bilan ajralib turadi.

Sitokin darajasini aniqlash. Yallig'lanish ko'rsatkichlarining o'lchanishi erta tug'ruq xavfini baholashga yordam beradi.

Davolash choralari

Qin ichidagi infeksiyalarni davolash homiladorlik davriga va infeksiyaning turiga bog'liq ravishda amalga oshiriladi:

Bakterial vaginoz davolash. Metronidazol yoki klindamitsin mahalliy yoki tizimli shakllarda qo'llaniladi. Davolash odatda homiladorlikning ikkinchi yoki uchinchi uch oyligida boshlandi.

Kandidoz davolash. Homiladorlikda mahalliy zamburug'ga qarshi vositalar afzal ko'riladi. Klotrimazol, mikonazol va natamitsin xavfsiz dorilar hisoblanadi.

Trixomoniaz davolash. Metronidazol yoki tinidazol qo'llaniladi. Bu holda jinsiy sherik ham davolanishi shart.

Davolash davomida muntazam nazorat va takroriy tekshiruvlar o'tkazilishi muhim ahamiyatga ega. Davolashning samaradorligi mikrobiologik testlar yordamida tasdiqlanadi.

Profilaktika choralari

Erta tug'ruq xavfini kamaytirish uchun quyidagi profilaktika choralari amalga oshiriladi:

Oldindan homiladorlikka tayyorgarlik. Homiladorlikni rejalashtirish bosqichida barcha infeksiyalar aniqlanib, davolanishi kerak.

Muntazam prenatal nazorat. Homiladorlik davomida muntazam shifokor oldiga borish va tekshiruvlar o'tkazish zarur.

Skrining dasturlari. Xavf guruhi ayollarida muntazam skrining o'tkazilishi infeksiyalarni erda bosqichda aniqlashga imkon beradi.

Gigiyena qoidalariga rioya qilish. To'g'ri shaxsiy gigiyena va mahsus vositalardan foydalanish qin mikroflorasini sog'lom holatda saqlashga yordam beradi.

Immunitetni mustahkamlash. To'g'ri ovqatlanish, vitamin qabul qilish va sog'lom turmush tarzi immunitetni kuchaytiradi.

Jinsiy gigiyena. Jinsiy aloqalarda ehtiyot choralari ko'rish va doimiy sherik bilan bo'lish muhimdir.

XULOSA

Homilador ayollarda qin ichidagi infeksiyalar erda tug'ruq xavfini sezilarli darajada oshiradigan muhim muammo hisoblanadi. Bakterial vaginoz, kandidoz, trixomoniaz va boshqa infeksiyalar yallig'lanish jarayonlarini qo'zg'atish, bachadon bo'ynining zaiflanishi va pardalarning erda yorilib ketishi orqali erda tug'ruqqa olib keladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, qin ichidagi infeksiyalarning o'z vaqtida tashxisi va to'g'ri davolash erda tug'ruq xavfini ikki-uch barobar kamaytiradi. Shuning uchun muntazam prenatal nazorat, skrining dasturlari va profilaktika choralari katta ahamiyatga ega.

Homiladorlikdan oldin va davomida ayollarning sog'lig'iga e'tibor berish, infeksiyalarni erda aniqlash va davolash, shuningdek, sog'lom turmush tarzini yuritish erda tug'ruq xavfini minimallashtiradi. Sog'liqni saqlash tizimida qin infeksiyalariga nisbatan kompleks yondashuv joriy etilishi ona va chaqaloq salomatligini saqlashda muhim qadam bo'ladi.

Kelajakda qin ichidagi infeksiyalarning molekulyar mexanizmlarini chuqurroq o'rganish, yangi diagnostika usullarini ishlab chiqish va samarali davolash protokollarini takomillashtirish zarur. Bundan tashqari, ayollarni sog'lig'i bo'yicha ma'lumot berishning ahamiyati katta bo'lib, bu o'z navbatida erda tug'ruq holatlarining kamayishiga hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Алиева Э.Б., Рахманова М.Х. Репродуктив соғлиқни сақлашда замонавий ёндашувлар. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2023. – 245 б.
2. Жўраева Н.С. Гомилалик даври касалликлари ва уларнинг профилактикаси. – Тошкент: Ибн Сино номидаги нашриёт, 2024. – 189 б.
3. Каримова Г.У., Усманова И.А. Аёллар касалликлари: назария ва амалиёт. – Самарқанд: Зарафшон, 2023. – 312 б.
4. Мирзаева Л.Н. Гомиладорлик асоратларининг олдини олиш стратегиялари. – Тошкент: Тиббиёт, 2024. – 198 б.
5. Ниёзова Ш.Қ., Тўхтаева Н.Р. Микробиология ва иммунология асослари. – Бухоро: Дурдона, 2023. – 267 б.
6. Раҳимова Д.А. Акушерлик ва гинекология: дарслик. – Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, 2024. – 456 б.
7. Саидова К.Б. Ёш гомилалик касалликлари ва замонавий даволаш усуллари. – Тошкент: Фан ва технология, 2023. – 178 б.
8. Тешабаева Н.О., Абдуллаева М.М. Клиник акушерлик. – Фарғона: Фарғона нашриёти, 2024. – 334 б.
9. Усмонов Б.Т. Перинатал тиббиёт асослари. – Тошкент: Янги нашр, 2023. – 289 б.
10. Хакимова Р.Ф., Юсупова Д.Н. Гомиладорлик давридаги инфекциялар. – Андижон: Меҳнат, 2024. – 156 б.
11. Шарипова Ф.М. Аёллар репродуктив саломатлиги: муаммолар ва ечимлар. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2023. – 412 б.
12. Эргашева М.К., Бобоқуллова З.Н. Замонавий акушерликда янги технологиялар. – Наманган: Наманган давлат нашриёти, 2024. – 223 б.